

Bidrag til Miljørapporten

Vandrådene skal udover supplerende foranstaltninger for den fysiske vandløbsindsats også inddrages vedr. bidrag til miljørapporten. Dette fremgår af Miljø- og Fødevareministeriets vejledning til kommuner og vandråd (Kapitel 8) og Bekendtgørelse om vandråd (BEK nr. 1060 af 22/10/2019).

Landboforeningen skal på ovenstående baggrund opfordre kommunen til reel inddragelse af vandrådene i forbindelse med kommunens bidrag til Miljørapporten – jævnfør lovgivningen.

En uddybende forklaring vedr. det juridiske grundlag og formål med bidrag til miljørapporten fremgår i et senere afsnit.

Danmark har ikke taget højde for krav om god kemisk tilstand i vandmiljøet

EU's vandrammedirektiv kræver god økologisk tilstand i alle vandløb, søer og fjorde inden 2027. I den forbindelse stilles store krav for at begrænse kvælstof fra landbruget. Men direktivet kræver også god kemisk tilstand, og i Danmark er den kemiske tilstand stort set ikke kendt eller undersøgt.

99 procent af vandløbenes kemiske tilstand er ukendt, men ud af de sidste 1 procent lever tre ud af fire vandløb ikke op til miljømålene for god kemisk tilstand. For søer kender man 4,3 procent, og her lever størstedelen ikke op til miljømålet. For kystvande er cirka halvdelen af områderne undersøgt, og her er cirka halvdelen ikke i god kemisk tilstand.

Kemiske stoffer i vandløb, søer og kystvande er derfor et overset miljøproblem, som både kan skade naturen og mennesker. Ifølge brancheorganisationen Dansk Miljøteknologi findes hormonforstyrrende stoffer, Fluorholdige forbindelser, phthalater, medicinrester, PAH'er, tungmetaller, pesticider, biocider og klorerede opløsningsmidler – i mængder, der overskrider grænseværdierne.

Ifølge Dansk Miljøteknologi sker der en massiv tilledning til renseanlæggene af medicinrester, fluorstoffer fra tøj og møbler, zinkrester fra tagrender med regnvandet, olierester og mikroplast med vejvandet og andre skadelige kemikalier. Danske renseanlæg ikke er bygget til at fjerne disse stoffer – men primært skabt til at fjerne kvælstof, fosfor og organisk materiale. Nogle af de kemiske stoffer fjernes, men langt fra alle.

Gefions undersøgelser bekræfter mangler om kemisk tilstand

Landboforeningen Gefion har gennem de seneste år gennem aktindsigter i Miljøstyrelsen påvist store mangler i kommunernes indberetninger til PULS-databasen og store procentvise overskridelser af rensningsanlægs udledningstilladelser. Ved Gefions egne spildvandsundersøgelser og ved brug af statens egne faunaundersøgelser har Gefion påvist, at selv rensset spildevand fra rensningsanlæg kan være til hindrer for målopfyldelsen.

Vandkvaliteten er den mest betydende faktor for målopfyldelse, og der bør i udgangspunktet kun iværksættes fysiske indsatser i vandløb, hvor der er dokumentation for, at vandkvaliteten er i orden. Ellers risikerer man at iværksætte indsatser, der ikke har effekt. Det er derfor paradoksalt, at vandrådene nu skal udarbejde forslag til supplerende foranstaltninger for den fysiske vandløbsindsats uden at kende den kemiske tilstand i vandløbene.

Vandrådets arbejde

I forbindelse med kommunens bidrag til Miljørapporten, og i den forbindelse inddragelse af vandrådene, bør vandrådet ifølge Gefions opfattelse give indspil til og problematisere den manglende kendskab til den kemiske tilstand.

- Vandrådet bør som minimum give det indspil til Miljørapporten, at staten snarligt får iværksat en miljøovervågning og fastlagt den kemiske tilstand i samtlige målsatte vandløb af hensyn til naturen og i overensstemmelse med krav fra EU's vandrammedirektiv.

Reelt arbejder vandrådene i blinde i forbindelse med forslag til fysiske tiltag i vandløbene. Hvis en manglende fauna-tilstand skyldes den kemiske påvirkning, så er der ikke brug for forbedret fysiske tiltag, men brug for rensning af vandet, så det opnår en bedre vandkvalitet.

For arbejdet i vandrådet er det derfor påkrævet:

- At kommunerne oplyser, hvilke målsatte vandløb og i hvilket omfang, de er påvirket af spildevand herunder overløb – både fra rensningsanlæg men også fra andre bygværker
- At kommunerne oplyser, hvilke målsatte vandløb og i hvilket omfang, der er påvirket af regnbetingede udløb, herunder med angivelse af hvilke regnbetingede udløb, der har forsinkelsesbassiner

Disse oplysninger bør gennemgås i vandrådet og indgå i kommunernes bidrag til Miljørapporten.

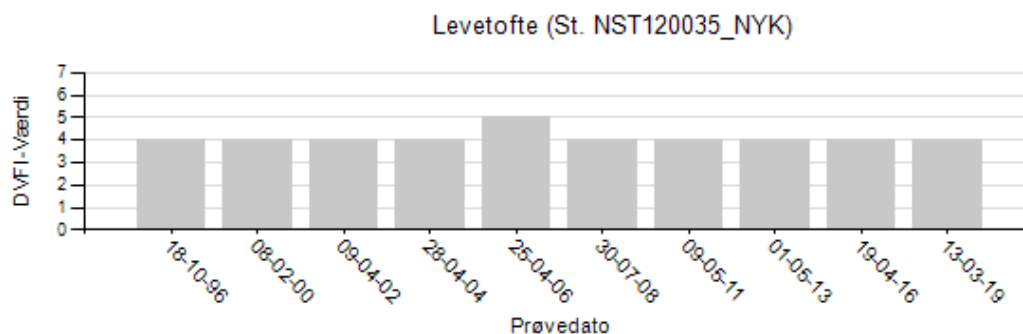
Eksempler og konsekvenser af manglende indberetning fra kommuner til staten

Gillesbækken i Faxe Kommune

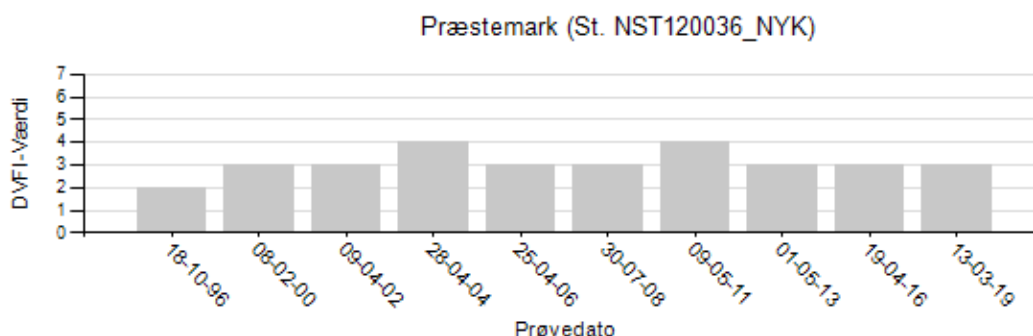
- Det naturlige opland til Gillesbækken er en stor del af Haslevs by og omkringliggende landsbyer som Levetoft og Teestrup.
- Spildevand pumpes til Haslev renseanlæg, som er placeret ca. midt på Gillesbækkens forløb.
- I ArealInfo forefindes to statslige målestationer – et lige før og et lige efter renseanlægget
- Ved Haslev by er der et såkaldt regnvandsbetinget udløb, som udleder overfladevand til Gillesbækken.

Det fremgår af Arealinfo, at der forefindes to målestationer på Gillesbækken – et lige før og et lige efter renseanlægget.

Følgende opgørelse over faunaindekset fremgår af Arealinfo:

Levetoft station lige før renseanlægget

Præstemark station lige efter rensesanlægget

Det fremgår af statens egne målestationer, at faunaindekset over en lang årrække falder med en enhed som følge af påvirkningen af spildevand fra rensesanlægget. Den seneste måling i 2019 viser, at faunaindekset kun er 3 lige efter rensningsanlægget, mens den er 4 før udløbet fra rensningsanlægget.

HASLEV CENTRAL rensesanlæg er et MBNDK rensesanlæg. Det vil sige at anlægget hører til blandt de mest avancerede danske rensesanlæg. Anlægget blev moderniseret i 2012.

- Spildevandet renses først mekanisk (M) ved at løbe igennem riste, således at faste genstande frasorteres. Det såkaldte ristegods, som eksempelvis klude, bind, vatpinde m.m. opsamles i en container og køres til forbrænding.
- Dernæst renses biologisk (B) i luftningstanke. Biologisk rensning foregår ved at føre vandet igennem et eller flere biologiske filtre (tykke lag stenskærver med enorme mængder levende bakterier og andre mikroorganismer, der via respirationsprocessen nedbryder vandets indhold af organiske stoffer).
- Nitrificering (N) er iltning af Ammonium til Nitrat (NO₃). Denitrifikation (D) udføres af bakterier således at Nitrat bliver omsat til frit kvælstof (N₂), som afgives til atmosfæren.
- Endelig udføres der kemisk (K) rensning ved at tilsætte spildevandet et eller flere kemiske stoffer, f.eks. jern eller aluminiumforbindelser. Derved startes en fældningsreaktion, som danner et tungopløseligt stof, der binder sig til det resterende slam, som bundfældes og kan frafiltreres.

På trods af, at Faxe Forsyning tilsyneladende har en af Danmarks mest avancerede rensesanlæg, viser statens egen målestation, at faunaindekset efter udløbet fra rensningsanlægget falder med en enhed til et faunaindeks på 3. Trods rensed spildevand bidrager rensningsanlægget derfor væsentligt til den manglende målopfyldelse af Gillesbækken – herudover sker der også overløb fra rensningsanlægget.

Jævnfør den gældende vandplan er der ikke fastsat krav til Rensningsanlæg og Regnbetinget udløb i forbindelse med krav om målopfyldelse på Gillesbækken. Der er fastsat krav i vandplanen til kloakering af ejendomme i oplandet til Gillesbækken.

Med udgangspunkt i oplysningerne fra ArealInfo om Haslev Rensningsanlægs påvirkning af faunaen i Gillesbækken, må Gillesbækkens største udfordring i forhold til målopfyldelse i Vandplanen være den dårlige vandkvalitet, som følge af offentlige udledninger til vandløbet.

- Sådanne oplysninger bør indgå i kommunernes Bidrag til Miljørapporten, så den næste vandplan adresser de korrekte indsatskrav i forhold til påvirkninger – i tilfældet Gillesbækken krav til bedre rensning af spildevand og krav til det regnbetingede udløb.

Medicinrester i vandløb – Eksempel fra Gillesbækken

Østlige Øers Landboforeninger udtog i december 2019 en række vandprøver fra vandløb med henblik på at analysere og bestemme indholdet af medicinrester.

På Gillesbækken blev der udtaget vandprøver henholdsvis opstrøms og nedstrøms udløbet fra Haslev rensningsanlæg. Før rensningsanlægget blev der påvist 4 lægemidler, mens der efter rensningsanlægget blev påvist fund af 26 lægemidler. Der var fund af bl.a. Antibiotikum.

Undersøgelsen underbygger Dansk Miljøteknologi udtalelser om, at der sker en massiv tillædning til rensningsanlæggene af bl.a. medicinrester, som påvirker vandkvaliteten og naturen – hvorfor det er vigtigt, at få iværksat en miljøovervågning og fastlagt den kemiske tilstand i samtlige målsatte vandløb af hensyn til naturen og i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv.

Tabellen herunder viser de forskellige fund i Gillesbækken:

Fund før udløb fra Haslev rensningsanlæg		Fund efter udløb fra Haslev rensningsanlæg	
Lægemiddel	Anvendelse	Lægemiddel	Anvendelse
5-methylbenzotriazol	?	5-methylbenzotriazol	?
Koffein	Smertestillende lægemidler*	Acetylsulfamethoxazol	?
Lamotrigin	Mod epilepsi	Atenolol	Hjerte kredsløb
Paracetamol	Smertestillende lægemidler*	Benzotriazol	?
		Carbamazepin	Centralnervesystem
		Cetirizin	Antihistamin
		Citalopram	Centralnervesystem
		Clozapin	Antipsykotika
		Diclofenac	Smertestillende lægemidler*
		Gemfibrozil	Kolesterolsænkende
		Hydrochlorothiazid	Vanddrivende midler
		Ketoprofen	Smertestillende lægemidler*
		Koffein	Smertestillende lægemidler*
		Lamotrigin	Mod epilepsi
		Losartan	Hjerte kredsløb
		Metoprolol	Hjerte kredsløb
		Mirtazapin	Antidepressiva
		Naproxen	Smertestillende lægemidler*
		Propranolol	Hjerte/kredsløb
		Sertralin og nortriptylin	Antidepressiva
		Sulfamethizol	Antibiotikum
		Sulfamethoxazol	Antibiotikum
		Tramadol	Centralnervesystem
		Trimethoprim	Antibiotikum
		Venlafaxin	Antidepressiva
		Xylometazolin	Næsemiddel
Antal fund	4	Antal fund	26

* Muskler, led og knogler samt hjerte, kredsløb og sansorganer

Juridisk grundlag for at inddrage vandråd vedr. bidrag til miljørapporten

Efter miljøvurderingsloven skal der gennemføres en miljøvurdering og udarbejdes en miljørapport (SMV) for de fire vandområdeplaner (bekendtgørelserne om miljømål og indsatsprogrammer), da de antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet. Jævnfør Miljø- og Fødevareministeriet vejledning til kommuner og vandråd (Kapitel 8), skal kommunerne bidrage til miljørapporten. Det overordnede formål med miljøvurderingen og miljørapporten er at påvirke planprocessen, så planforslaget får indarbejdet det bedst mulige hensyn til miljøet.

Foruden forslaget til indsatsprogrammet udarbejder kommunerne bidrag til den miljørapport (SMV), som skal fremlægges efter reglerne i lov om miljøvurdering af planer og programmer.

Baggrunden for kommunernes bidrag er at give miljøministeren mulighed for at vurdere de miljømæssige konsekvenser af kommunernes forslag til indsatsprogram for hovedvandoplandet, dette arbejdes bruges i forbindelse med udarbejdelse af den samlede bekendtgørelse om indsatsprogrammer.

I det omfang, at kommunernes forslag til indsatsprogram videreføres i ministeren udkast til bekendtgørelse om indsatsprogrammer, vil oplysninger om de miljømæssige konsekvenser som udgangspunkt blive videreført i miljørapporterne. Karakteren og omfanget af de bidrag til miljørapporten, som kommunerne skal udarbejde, bør derfor afhænge af de forslag til vandløbsindsatser, som kommunerne melder ind.

Følgende fremgår af Bekendtgørelse om vandråd (BEK nr. 1060 af 22/10/2019):

§ 1. Kommunalbestyrelserne i et hovedvandopland skal udarbejde forslag til supplerende foranstaltninger for den fysiske vandløbsindsats til indsatsprogrammet for vandområdeplanerne 2021-2027 samt bidrag til den miljørapport, som ministeren skal udarbejde i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer.

§ 6. Den kommunalbestyrelse, der varetager sekretariatsbetjeningen af og leder møderne med vandrådet, sikrer, at vandrådet inddrages i de opgaver, der er nævnt i § 1.

Det vil sige vandrådene udover supplerende foranstaltninger for den fysiske vandløbsindsats også skal inddrages vedr. bidrag til miljørapporten.

- Landboforeningen skal på ovenstående baggrund opfordre kommunen til reel inddragelse af vandrådene i forbindelse med kommunens bidrag til Miljørapporten – jævnfør lovgivningen.